

«İsm» (اسم) kimi qrammatik elementin rolu

Ərəb dilində — digər semit dilləri kimi — dilin əsas quruluşu felə əsaslanır. Yəni, semantika və məntiq hərəkət, proses, vəziyyət bildirən fellər ətrafında qurulur. İsimlər (ism) isə, əslində, fellərin törəmələri və ya törəmələridir, lakin xüsusi işarələmə ilə.

PaNi yanaşması:

«ال» artikli ilə başlayan söz sadəcə ad deyil, artıq kontekst və qrammatik struktur vasitəsilə əvvəlcədən «yüklənmiş» xüsusi mənalara massivdir. «ال» (**artikl**) bu mənalara massivinə ünvan və ya marker rolunu oynayır.

2. İsim massivləri və onların qarşılıqlı əlaqəsi

Quranın daxilində ism-massivlərin formalaşması necə baş verir? Hər hansı bir proses fellərlə təsvir olunmaqla, məfhum formalaşır və sonra artikl qoyulmaqla hər hansı bir məfhum ismə çevrilir. Və ya əksinə — əvvəlcə artiklla işarələnmiş ism təqdim olunur, daha sonra isə zəmir (şəxs əvəzliliyi) vasitəsilə həmin ismin mənasına geriye atıf edilir (bağlanır). massivi ism-ə bağlanır. Məsələn, Bəqərə surəsi 13-də:

«...və onlara ən-nəs əmin olduğu kimi "əminləşin" qaydası qoyulduqda, əmin olanları "əs-sufəha" adlandıraraq, imtina edirlər. Məhz onlar özləri əs-sufəha-dır və lakin, təlimdə iştirak etmirlər»

وَ	wa	...və	...və onlara əminləşmək qaydası qoyulduqda (zaman məhfumu yoxdur)
إِذَا	idhā	onda (o anda)	
فَإِذَا	qīla	qayda qoyulduqda	
لَهُمْ	lahum	onlara	
آمَنُوا	āminū	əminləşin	ən-nəs əmin olduğu kimi
كَمَا	kamā	necə ki onlar	
آمَنَ	āmana	əmindir	
النَّاسُ	an-nāsu	ən-nəs (hələlik, tərcüməsiz, mənə yüklənir)	
قَالُوا	qālū	qayda qoyurlar	əs-sufəha əmin olduqları kimi əmin olarıqmı
أَنْتُمْ	anu'minu	əmin olarıqmı	
كَمَا	kamā	necə ki oldular	
آمَنَ	āmana	əmin	
السُّفَهَا	as-sufahā'u	əs-sufəha (məna özü yüklənir, səfihun sözünün cəm formasındır)	məhz onlar özləri əs- sufəha-dır və lakin
أَلَا	alā	hansı ki	
إِنَّهُمْ	innahum	məhz onlar	
هُمْ	humu	özləri	
السُّفَهَا	as-sufahā'u	əs-sufəha-dır	təlimdə iştirak etməirlər
وَ	wa	və	
لَئِنْ	lākin	lakin	
لَا	lā	inkar	
يَغْلُمُونَ	ya'lamūna	təlimdə iştirak	

Diqqət edin ki, sətirin anlaşılməsi üçün, mən mətni sadələşdirirəm, lakin, eyni anda, sətirin orijinal mətnindəki sözləri diqqət mərkəzindən qaçırılmalı deyil. Müəllif istənilən feli artiklla işarələyə və ism-nassivə çevirə bilər. İndi isə, kontekstdən aydın görünür

ki:

- **ən-nəs** artıq əmin vəziyyəti almışdır;
- **əs-sufəha** məna ilə yüklənməyə iştirak eləmir.

Əlbəttə ki, massivin yüklənməsi növbəti sətirlərdə də davam edəcəkdir, lakin...bir momentə daha diqqət edin: , biz **ism**-massivin məna ilə yüklənməsindən danışarkən, hansısa elementin biliklə yüklənməsindən, digərinin isə, yüklənmədən kənarlaşdığından danışırıq...möhtəşəmdir. Mərhələli olaraq, bunun nə demək olduğunu biləcəksiniz.

Bir isim massivinin mənası digər massivdən asılı ola bilər, yəni isimlər sadəcə siyahı kimi deyil, bir-biri ilə əlaqəli kompleks strukturdur. Bu, **PaNi** ideyasına uyğundur: sözlər ayrı-ayrı elementlər deyil, “məna vektor sahəsi” yaradan şəbəkə düyünləridir.

PaNi paralelliyi: PaNi-də olduğu kimi, isim massivləri əvvəlkilərin üzərində qurulan mürəkkəb sistemlərdir, yəni mənaların «semantik artırılması»dır.

3. Çoxluqdan azlığa doğru quruluşun məntiqi

Niyə Quranda struktur **söz çoxluğundan azlığa** doğru qurulub? Məntiq deyir ki, massiv böyüdükcə, müəyyən sözlərin təkrarı artıq lazımsız olur. Bu, mətn söz yükünü azaldır və mətnin informasiya sıxlığını artırır.

PaNi məntiqi:

PaNi-də bu, məlumatların sıxılması prinsipinə yügundur: böyük əlaqələr və mənalar massivi mövcuddursa, təkranmalar azalmaqla, söz yükünə qənaət edilir, çünki mənə artıq kodda möhkəmlənib. Bu, kodun effektivliyini artırır və mətn yükünü azaldır.

Məsələn: « $2+2 = bə'adda$ » (özümüzdən söz icad etdik).

Diqqət edin ki, *bə'adda* sözünü biz mənə ilə yüklədik. O, artıq özündə $2+2$ mənasını daşıyır.

Növbəti dəfə: «*bə'adda* sizlərə haram edildi. Həqiqətən, *bə'adda* Rəbbinizdən sizə bildirilən *əl-həqqdir*»

İndi isə, sözün necə yükləndiyinə baxaq: *əl-həqq*, **artıq öz daxilində sizə haram olan, və Rəbbin bildirdiyi $2+2$ -nin** massivini daşıyır.

Beləliklə, biz *əl-həqq* terminini işlətdikdə, əvvəlki sətirdə işlətdiyimiz cümləyə qənaət eləmiş olduq. Və Quranın daxili dili də, bu üsulla qurulmuşdur və məhz bu səbəbdən də, sözləri lüğətlə tərcümə etmək – təhrifdir. Əslində, sözün mətn daxilində yüklənməsini izləmək lazımdır.

4. «ل» artiklinin mənalı marker kimi funksiyası

«ل» yalnız qrammatik hissə deyil, sözün açar mənalı düyünə çevrilməsini göstərən göstəricidir. «ل» ilə isim «**kod**»a, aktiv semantik modulə çevrilir. PaNi-də bu, müəyyən hərf kodlarının xüsusi mənə və funksiya qazanması ilə eynidir.

Nəticə

Qurandakı isimlər sadə sözlər deyil, «ل» artikli və kontekst vasitəsilə aktivləşən mürəkkəb mənalar massivləridir.

İsim massivləri arasında mürəkkəb qarşılıqlı əlaqə var, mətnin mənalar strukturunu əks etdirir.

Struktur belə qurulub ki, mənalar massivləri artdıqca təkrarlar azalır, informasiya sıxlığı artır.

Sadalanmalar, **PaNi** sisteminə uyğundur, burada sözlər statik obyekt deyil, mənalı və səsle bağlı dinamik vektor düyünləridir. Müəllifin qoyduğu “Allaha kimsəni şərik etməyin” kontekstində, **PaNi**— isim massivlərinin mənasını xaricdən “yüklənəsi” və ya oxucu, şərhçi tərəfindən istənilən kimi “doldurulması” yolverilməzdir. Müəllif mənanı kontekst və qrammatik markerlərlə kodlayır və bu dəyişməzdir.

Yəni:

Xaricdən mənanın yüklənməsi — kodun və mətn məntiqinin pozulmasıdır.

Müəllif qadağası — isim massivlərinin quruluşunda, artıqlıq və kontekst istifadəsində bağlanmışdır, mənanın yalnız sistem daxilində formalaşdığını göstərir, istənilən xarici əlavələr qadağandır.

Bu isə göstərir ki, Qurani və digər qədim mətnləri düzgün oxumaq və başa düşmək üçün sistemli yanaşma — **PaNi** tələb olunur, burada bütün mənalar yalnız daxili kodlar və əlaqələr vasitəsilə müəyyənləşdirilir, xarici təfsirlər yox.

...və PaNi-nin daha bir postulatı

Bütün mənalı massivlər müəllif tərəfindən müəyyən edilir və isim massivlərinə mənanın xaricdən yüklənməsi qəti qadağandır. Kontekst və qrammatik markerlərdən kənar mənanın əlavə olunması mətnin strukturunu pozur və onun daxili kodunu sındırır. İsim massivlərinin mənası yalnız mətnin sistemi daxilində — artıqlıq, kontekst və qrammatik əlaqələr vasitəsilə formalaşır. Xarici mənaların əlavə olunması, kod məntiqini pozur və anlamın yanlış başa düşülməsinə səbəb olur.